Opetus- ja kulttuuriministeriö
Tiina Kivisaari

Teema: Erityisesti järjestöavustusten kehittämistyö, sen tavoitteet ja merkitys järjestö-/seuratoiminnassa sekä liikunnan lisäämistä koskevien tavoitteiden saavuttamisessa

Yhteenveto

Suomessa on voimakas ja monipuolinen liikunnan kansalaisjärjestökenttä, jonka toiminnan varaan liikunta- ja urheilutoiminta maassamme on rakentunut.

Liikuntalakikin (2015) huomioi edelleen tämän määrittämällä julkisen vallan tehtäväksi edellytysten luomisen liikunnalle ja varsinaisen toiminnan järjestämisen vastuuta järjestöille. Liikuntajärjestöjen tukinäkökulma on liikuntalaissa vahva. Liikuntalain mukaan valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha liikunta edistävien järjestöjen avustamiseen. Avustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon liikuntaa edistävän järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustukseen vaikuttava tekijä on myös se miten järjestö edistää liikuntalain asettamia tavoitteita sekä liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita ja miten järjestö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Järjestöjen tulee myös noudattaa Suomea sitovia kansainvälisiä säännöksiä.

Liikunta-asetuksen mukaan avustus myönnetään tulosperusteisesti ja tuloksia arvioidaan suunnitellun ja toteutuneen toiminnan perusteella. Toiminnan laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon järjestön säännöllisen toiminnan piirissä olevien henkilöiden määrä sekä toiminnan vaikuttavuus ja alueellinen kattavuus. Nämä avustusperusteet ovat toimivat mutta avustusjärjestelmä vaatii jatkuvaa kehittämistä. Kehittämistyötä tehdään usealla tasolla ja kehittäminen liittyy valtionhallinnon digitalisointihankkeeseen.

Liikunnan vastuualueen avustusjärjestelmän kehittämistyö aloitettiin järjestöavustuksista. Uusi järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön asteittain vuodesta 2020 lähtien. Tavoitteena on selkiyttää ja yksinkertaistaa avustuskriteereitä ja luoda järjestelmä läpinäkyvämmäksi. Tärkeä tavoite on myös avustamisen pitkäjänteisyyden lisääminen niin, että järjestöillä on tiedossaan, ainakin pääpiirteissään avustustaso useammaksi vuodeksi kerrallaan. Muutokset myös vähentävät hallintotyötä ja mahdollistavat pitkäjänteisemmän toiminnan kehittämisen järjestöissä. Tavoitteena on myös kehittää avustusjärjestelmää yleisavustuspainotteisemmaksi, mikä myös osaltaan tehostaa avustustyötä niin järjestöissä kuin ministeriössäkin. Kehittämistyöhön liittyy myös järjestöryhmien tarkastelu ja selkiyttäminen. Järjestöjen elinvoiman näkökulmasta avustusjärjestelmän tulee myös kannustaa järjestöjä omaan varainhankintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Tiina Kivisaari

Liikunnan ja urheilun järjestöavustusten kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 1.11.2016 työryhmän selkeyttämään valtion roolia ja ohjauskeinoja suomalaisen liikunta- ja urheilukulttuurin edistämisessä. Työryhmän toimeksiantona oli keskittyä liikunnan ja urheilun avustusjärjestelmien ja ohjauskeinojen kokonaisvaltaiseen uudistamiseen, selkiyttämiseen ja vaikuttavuuden lisäämiseen. Työryhmä teki kaikkiaan 17 kehittämisehdotusta. Työryhmä esitti, että liikuntajärjestöjen avustamisessa tulee siirtyä nykyistä pitkäjänteisempään järjestelmään ja jatkaa käynnissä olevaa kehitystyötä, jossa hakukriteereitä ja järjestöryhmiä karsitaan. Erityisavustusten määrää järjestöille tulee vähentää. Samalla avustettavilta järjestöiltä tulee edellyttää paremmin todennettuja tietoja toiminnastaan.

Vuoden 2017 aikana liikuntaa edistävien järjestöjen avustusjärjestelmää kehitettiin siten, että liikuntaa edistävien järjestöjen hakuohjeita sekä avustusehtoja yhdenmukaistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuskäytänteiden yhteistyöryhmän linjausten pohjalta. Tämän lisäksi Liikunnan ja Kansanterveyden Edistämissäätiö-LIKES sekä Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU avustivat avustusjärjestelmän kehittämisessä kokoamalla tietokantaa järjestöjen toiminnallista tuloksista. Samalla ministeriö yhdessä ko. yhteisöjen kanssa selvitti avustusjärjestelmän kehittämistarpeita liikuntaa edistäville järjestöille tehdyillä kyselyillä. Saadun palautteen pohjalta vuonna 2018 uudistettiin järjestöiltä kerättävä tietolomake.

Jotta avustusjärjestelmää voidaan pitkäjänteisesti kehittää, tulee;

Painopisteenä olla toiminta-avustuksen vahvistaminen

- Avustusten painopistettä on syytä suunnata toiminta-avustusten vahvistamiseen. Lähtökohtana tulee olla, että järjestöllä on paras tietämys siitä, miten kohdennettuna sen saama avustus parhaiten yhteiskuntaa ja jäsenistöä palvelee. Toiminnan vakiinnuttaminen tai sen vaikuttavuus ei hankerahoituksella toteudu. Se voi tukea järjestön toiminnan kehittämistä silloin, kun hankkeen päärahoitus on muuta kuin ministeriön avustusta.
- Valtionhallinnon ja järjestöjen välistä systematiikkaa ja tulosten arvioinnin toteutusta sekä vaikuttavuuden mitattavuutta tulee yhteisesti kehittää.

Yhteisiin avustuskäytäntöihin on yhdistettävä parhaat puolet nykyisistä käytännöistä.

Näitä ovat muun muassa:

- kansalaisjärjestöjen toiminnan suunnittelun tehostamiseksi tehtävä vuosittaista jakopäätöstä pidempiaikainen useampaa vuotta koskeva ohjeellinen jakosuunnitelma,
- avustuspäätösten ennakoitavissa oleva päätöksentekoaikataulu ja
- vähäinen byrokratia.

Avustusprosessiin liittyvän hallinnollisen työn määrän tulee vähentyä.

- Yhteisenä tavoitteena tulee olla, että resurssit kohdentuvat erityisesti varsinaisen toiminnan toteuttamiseen.
- Avustusjärjestelmän tulee pystyä tarvittaessa myös reagoimaan nopeasti yhteiskunnallisiin muutoksiin.
- Tosiasia on se, että 42,3 miljoonan avustuskokonaisuudesta menee liikunnan palvelu- ja kattojärjestöille 10,3 miljoonaa eli lähes 25 % avustusmäärästä. Suomen Olympiakomitean yleisavustuksen määrä on 6,6 miljoonaa eli noin 16 % avustusmäärästä.